

M. A. Castrénin seura

Jäsentiedote 2 / 2021

Kino Fenno-Ugrica – kuvia suomalais-ugrilaisesta maailmasta	2
Merkkillinen maailmankongressi	3
Hanti-Mansian ja Jamalin-Nenetsian kasvillisuutta, osa 1	6
Sukukansapäivät 2021	10
Yhteystiedot	12

M. A. CASTRÉNIN SEURAN VUOSIKOKOUS

pidettiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa 25.8.2021. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Seuran hallituksesta olivat erovuorossa jatko-opiskelija **Tomi Koivunen**, **MuT Maari Kallberg** ja **FT Merja Salo**, jotka kaikki valittiin jatkamaan hallituksessa seuraavan kolmivuotiskauden. Vuosikokouksesitelmän piti professori **Helena Ruotsala** marilaiseen Untšon kylään tekemistään kenttäyömatkoista.

Vuosikokouksessa päätettiin, että jäsenmaksut pysyvät ennallaan:
vuosijäsenet 20 €
opiskelijajäsenet 10 €
ainaisjäsenet 200 €
yhteisöjäsenet 100 €
ainaisyhteisöjäsenet 1000 €.

Jäsenmaksukuitti lähetetään tämän tiedotteen mukana.

Seura toiminta on vuonna 2021 keskittynyt ja keskittyy edelleen perus- ja hanketoimintaan sekä suomalaisten toimijoiden projektien delegeomiseen opetus- ja kulttuuriministeriön hakumenettelyn puitteissa.

M. A. Castrénin seuran vuosittainen tapahtuma on syksyisin järjestettävä sukukansapäivä, jolla tehdään tunnetuksi suomalais-ugrilaisia kansoja,

heidän kieltään, kulttuuriaan ja nykyolojaan. Tänä vuonna M. A. Castrénin seuran sukukansapäivän tapahtuma, uusia suomalais-ugrilaisia elokuvia esittelevä Kino Fenno-Ugrica järjestetään Keskustakirjasto Oodin Kino Reginassa maanantaina 18.10. – lisätietoa sivulla 2. Tapahtuma on maksuton, mutta edellyttää ilmoittautumisen etukäteen.

Sukukansapäivien tapahtumia järjestetään jälleen lokakuun ajan eri puolella Suomea. Järjestäjätahoja ovat suomalais-ugrilaisiin kansoihin keskittyvät kansalaisjärjestöt, ystävyyssurat, instituutit, keskuksset ja monet muut toimijat. Tapahtumatietoja päivitetään tapahtumasivulle FB: Sukukansapäivär 2021.

Koska korona on edelleen keskuudessamme, tapahtumatiedot ja noudatettavat koronaohjeet on hyvä varmistaa kunkin tapahtuman järjestäjältä.

Ajankohtaisista suomalais-ugrilaisen maailman asioista saa tietoa seuran toimistosta puhelimitse tai sähköpostitse sekä FB-sivulta – pidetään yhteyttä!

M. A. CASTRÈNIN SEURAN SUKUKANSAPÄIVÄ 2021
Kino Fenno-Ugrica – kuvia suomalais-ugrilaisesta maailmasta

Aika: ma 18.10.2021 klo 17.00–20.00

Paikka: Keskustakirjasto Oodi, Kino Regina, Töölönlahdenkatu 4, Helsinki

Huom! Tapahtuma on maksuton. Ilmoittautumiset: [marja.lappalainen\[a\]castren.inet.fi](mailto:marja.lappalainen@macastren.inet.fi), 050 543 6888. Paikat varataan ilmoittautumisjärjestyksessä.

Moderaattorina toimii kulttuuritoimittaja **Kirsikka Moring**.

Ohjelma (alustava)

17.00 Avaus

17.10 Kaivo - Elämän lähde (2021).

Toim. Jesse Viinikangas. 27 min. Suom. tekstitys.

Videotaideteos suomalais-ugrialaisten kansojen juurilta. Mukana on karjalaisten, marilaisten, komilaisten ja udmurttilaisten nuorten tekemiä videoita.

Kuvassa graffititaiteilija **Jani Tolinin** muraali *Kamassi*, joka perustuu Kai Donnerin valokuvaan. Kaivo – Elämän lähde.

17.45 Life of Ivanna (2020). Ohj. Renato Berrayo Serrano. 80 min. Engl. tekstitys.

Elokuva kertoo nenetsinaisesta ja hänen valinnoistaan tämän päivän Taimyryn niemimaalla.

Kuva: Life of Ivanna.

19.10 Paneelikeskustelu päivän temasta ja elämästä Venäjän reunamailla

Keskustelemassa on kielen, kulttuurin ja ympäristön asiantuntijoita, mm. Pohjoismaiden Greenpeacen vastanimitetty ohjelmajohtaja **Sini Harkki** sekä kielitieteilijä ja tietokirjailija **Janne Saarikivi**.

Tapahtuma järjestetään voimassaolevien koronarajoitusten mukaan.

Päivittyvä ohjelma löytyy seuran kotisivuilta www.macastren.fi ja FB: M. A. Castrénin seura MAC

Tervetuloa Oodiin – tavataan ja tehdään taas yhdessä sukukansapäivä!

MERKILLINEN MAAILMANKONGRESSI

Suomalais-ugrialaisten kansojen kahdeksas maailmankongressi 16.-18. kesäkuuta Tartossa oli joutunut odottamaan toteutumistaan yhdellä lisävuodella pandemian vuoksi. Kaiken lisäksi se joutui myös ennennäkemättömien poliittisten intohimojen runnomaksi. Näistä intohimoista on toki saatu esimakua jo aiemminkin, mutta on mielestäni hyvin tympeää, että maailman muutenkin vaikean tilanteen lisäksi piti vielä ruveta ikävyyksiä vartavasten järjestämään sukukansayhteistyön alalla.

Maailmankongressin järjestelyt sujuivat olosuhteisiin nähden varsin mallikkaasti. Kun tapahtumaan oli aikaa enää alle kaksi kuukautta, AFUNin (Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen kattojärjestö Suomalais-ugrialaisten kansojen liitto) virallisella sivulla julkaistiin allekirjoittamaton julistus, jossa mm. väitettiin Suomen, Viron ja Unkarin edustajien yhä enemmän kiinnittävän kielteistä huomiota Venäjän sukukansojen ongelmiin ja pyrkivän sekaantumaan Venäjän sisäisiin asioihin. Lopputulemana julistus päättyi suositteluun, että Venäjältä ei osallistuttaisi kongressiin Virossa. Tämä kaikesta päätellen AFUNin puheenjohtajan ersäläisen **Pjotr Tultajevin** laatima (tai ainakin hän puheenjohtajana vastaa siitä), 23.4. ilmestynyt julistus tuli kuin salama kirkkaalta taivaalta ja se herätti runsaasti hämmästyksiä.

Suomalais-ugrialaisten kansojen konsultatiivikomitea, joka vastaa maailmankongressien järjestämisestä, reagoi tilanteeseen ripeästi ja julkaisi asiallisen vastineen, jossa todettiin AFUNin syytökset perusteettomiksi sekä toivottiin kaikesta huolimatta yhteistyön jatkumista myös maailmankongressien muodossa. AFUNin ilmoituksessa ja sen antolosuhteissa on muutamia erikoisia piirteitä. Mistä itse asiassa mahtoi olla kyse?

Ajoitus

Virossa huomattiin heti, että AFUNin kannanotto tuli sen jälkeen, kun Viro oli ilmoittanut karkottavansa yhden venäläisen diplomaatin tuenosoituksena Tšekille tuoreessa vakoilijakiistassa. Karkotuksen ja AFUNin julistuksen välillä oli aikaa yksi vuorokausi: juuri sopiva aika julistuksen laatimiseen.

27.4. Venäjän ulkoministeriön lehdistöpäällikkö **Maria Zaharova** ilmoitti, että Viro on lisätty Venäjän epäystävällisten maiden listaan. Näyttää siis siltä, että maailmankongressi joutui Venäjän ja Viron välisten huonojen suhteiden sijaiskärsijäksi.

Luonnollinen jatkumo

Toisaalta tämän vuoden maailmankongressin avoin boikotointi on suoraa ja loogista jatkoa Venäjän jatkuvasti epäluuloisemmaksi käyvälle suhtautumiselle kansainvälistä suomalais-ugrialaista yhteistyötä kohtaan.

Selvästi jo vuodesta 2004 lähtien Venäjä on ilmaissut suuren närkästyksensä kaikkea suomalais-ugrialaisten kansojen asemaa koskevaa, ulkopuolelta tulevaa arvostelua kohtaan, silloinkin, kun arvostelu perustuu tiukasti tosiasioihin. Jo edellisen kongressin aikana vuonna 2016 asiat olivat niin pitkällä, että tietävästi Venäjä halusi jo silloin estää alueensa suomalais-ugrialaisten esiintymisen Lahden maailmankongressissa kokonaan, mutta lopulta käski supistamaan delegaatioiden kokoa rajusti eli vain viiteen henkilöön kansaa kohden. Aikaisemmin virallisten delegaatioiden koko oli saattanut olla usein 20 henkeäkin. Silloin meidän piti vain ounastella taustalla olevaa kenties AFUNin kautta kansallisille järjestöille valunutta käskytystä asiassa. Silloin AFUNia määräälevä valtiovalta yritti vielä muodollisesti pysytellä taustalla. Tänä vuonna käskytettiin avoimesti ja julkisesti. AFUNin eli käytännössä sen puheenjohtajan kautta esitetty kirje tekee kaikille selväksi, että sukukansayhteistyön karsastus lähtee korkealta taholta eikä siis ole kansallisten järjestöjen toive. Kävi ilmi, että jopa AFUNin puheenjohtajiston ja neuvoston kaikki jäsenet eivät olleet tienneet mitään asiasta.

Myös Venäjällä tapahtumat vaikeuksissa

Vuonna 2016 maailmankongressin mollaaminen tuntui Venäjällä liittyvän laajempaan kontekstiin. Lisäksi tuon vuoden aikana Venäjällä peruttiin suomalais-ugrialaista tapahtumia hyvin merkillisellä tavalla. Ainakin suomalais-ugrilainen elokuvafestivaali, IFUSCO ja etnofestivaali Palezjan olivat kärsijöiden listalla. Hyvin kummallinen yhteensattuma(ko) on, että Hanty-Mansijskiin kaavaillun IFUSCON järjestelyvaiheessa esitettiin kullekin maalle jälleen viiden hengen

osanottajakiintiötä, kunnes tapahtuma peruttiin kokonaan. On kiintoisaa, että tuon maailmankongressivuoden jälkeen Palezjan-festivaali on jälleen saatu järjestettyä. Tänä vuonna Venäjältä on etsitty järjestäjää seuraavalle suomalais-ugrilaisten kansojen kirjallisuuskongressille, mutta sellaista ei ole löytynyt. Venäjä olisi ollut järjestäjävuorossa alunperin täksi vuodeksi suunnitellulle kongressille. Pitopaikka löytynee lopulta Venäjän ulkopuolelta.

Iževskin foorumista

Pian AFUNin ilmoituksen jälkeen 26.4. Venäjältä tuli lisää yllätyksiä: ilmoitettiin uudesta Suomalais-ugrilaisesta Forumista Iževskissä 3.-4. kesäkuuta. Tietävästi kukaan ei ollut kuullut tällaisesta hankkeesta aikaisemmin. Tämän foorumin oli määrä korvata Tarton maailmankongressi. Siitä on määrä tulla kahden vuoden välein toistuva tapahtuma ja siihen tullaan pandemiatilanteen helpotettua kutsumaan myös ulkomaisia osallistujia. Foorumin on siis määrä lopullisesti korvata maailmankongressien "vanhentunut" järjestelmä. Aluksi näiden tapahtumien ilmoitettiin olevan jatkoa Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen kongresseille, joita on aina kutsuttu nimellä Sjezd. Kun kysyin tuolloin paikallisilta, miksi kokoontumisen nimi pitää olla nykyisin Forum, minulle vastattiin, että se on vain muodikas nimi. Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen kongresseja on järjestetty vuodesta 1992 seuraavasti:

I toukokuussa 1992 Iževskissä

II maaliskuussa 1995 Kudymkarissa

III 13.-15.10.2005 Moskovassa

IV 24.-26.9.2009 Saranskissa

V 26.-28.9.2013 Saranskissa

VI 27.-29.9.2017 Syktyvkarissa

Vuosina 1995-2005 oli kokoontumisissa siis kymmenen vuoden tauko. Säännöllisen toiminnan ja neljän vuoden välein järjestettävien kongressien perinteen alkaminen vuodesta 2005 eteenpäin liittyy AFUNin toiminnan tehostumiseen ja useiden mielestä sitä kautta valtiollisen kontrollin lisääntymiseen. Iževskin tämänvuotisen foorumin tiedotuksista selviää, että foorumissa keskusteltiin seuraavan Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen kongressin (Sjezd) järjestämisestä eli uudet foorumit eivät sittenkään ole jatkoa Venäjän sisäisille

perinteisille kongresseille. Niitä on nyt alettu nimittää suoraan AFUNin kongresseiksi, mikä onkin oikein, kun AFUN kerran määrää kaikesta. Seuraavan eli seitsemännen on määrä olla perinteisen neljän vuoden rytmin mukaisesti jo tämän vuoden lokakuun lopulla Petroskoissa. Tällaiset epämääräisyydet ja foorumien käynnistämisen hätäisyys kertovat ylhäältä tulevasta poliittisesta paineesta. Foorumiin liittyi myös Suomalais-ugrilaisten kansojen festivaali Iževskin keskusaukiolla.

Foorumilla oli kolme järjestäjätahoja: AFUN, Venäjän federaation kansallisuusasioiden virasto (FADN) ja Udmurtian hallitus. Varsinaisilla kansalaisjärjestöillä tai kansojen omilla elimillä ei siis ollut minkäänlaista päätösvaltaa asiassa. Hyvin pienellä varoitusaajalla käyntiin polkaistuun foorumiin saatiin suomalais-ugrilaisten kansojen edustajia yli 30 alueelta Venäjän federaatiosta. Foorumissa toimi kolme jaostoa: 1. Suomalais-ugrilaisten kansojen kulttuuriperintö nykyaikaisten tieteellisten tutkimusten ja opetusalan käytäntöjen kontekstissa, 2. Suomalais-ugrilaisten kansojen kielellisen moninaisuuden edistäminen digitaalisesti ja tietotekniikan avulla, 3. Nuorison aloitteiden ja projektien merkitys suomalais-ugrilaisten kansojen kulttuuriperinteiden säilymiselle ja kehittämiselle.

Foorumissa kuultiin AFUNin kirjelmän kaltaisia puheenvuoroja, mutta myös hyviä esitelmiä. Merkittävää tapahtumassa oli se, että monia nuorten hankkeita oman kansan ja kielen puolesta huomioitiin ja palkittiin. Näistä suuri osa oli Udmurtiasta. Foorumissa oli tärkeää hyvien kokemusten ja toimivien ideoiden vaihto ja toisilta kansoilta oppiminen.

Maailmankongressin jälkeen

AFUNin antaman huhtikuun julistuksen jälkeen jäätiin odottamaan, tulisiko Venäjältä maailmankongressiin osallistujia ja miltä alueilta. AFUNin puheenjohtajiston ja neuvoston jäsenet eivät tienneet AFUNin nimissä laaditusta kirjelmästä, mutta he eivät myöskään näyttävästi kommentoineet tilannetta suuntaan eivätkä toiseen. Venäjällä ei voi siis näköjään harjoittaa keskustelukulttuuria ylhäältä määrättyjen asioiden osalta. Esimerkiksi hyvin aktiivinen Udmurt Kenešin johtaja **Tatjana Išmatova** kirjoitti somessa tapansa mukaan runsaasti työasioistaan myös toukokuussa: AFUNin järjestämästä konfliktista ja maailmankongressista hän ei kirjoittanut, mutta sen sijaan hän esimerkiksi puolusti Udmurtian tasavallan säilymistä nykyisellään, koska

alueiden yhdistämishankkeet nostavat jälleen päätään Venäjällä.

Kävi juuri niin kuin olin ennustanutkin: Venäjältä Tarttoon osallistuivat (toki suurin osa etänä) virallisesti monien lähisukukansojen delegaatiot sekä komit ja mansit. Volgan federaatiopiirin alueen kansat loistivat poissaolollaan: udmurtit, ersäläiset, mokšalaiset, komipermjakit ja marit. Tämä käy hyvin yksin sen kanssa, mitä tiedetään alueen erikoispiirteistä kansallisten liikkeiden ja esim. ulkomaalaisten kontrolloinnista. Onneksi kongressin kulttuuriohjelmassa näidenkin kansojen edustajat pääsivät lavalle loistamaan.

Kongressiin pyrki osallistumaan Ukrainan ersäläisten seuran puheenjohtaja ja yhteiskunnallisen Free Idel-Ural -liikkeen perustaja **Aleksandr Bolkin**, ersäläiseltä nimeltään **Boläen Syres**. Vuonna 2019 hänet valittiin ersien vanhimaksi kansankokouksessa. Tästä huolimatta hän ei voinut olla Tarton maailmankongressissa virallisen delegaatin ominaisuudessa: ristiriidat ersien ylhäältä määrättyjen elinten kanssa ovat sovittamattomia.

Kongressin aikana nähtiin vielä yksi lisäskandaali, kun yhtenä harvoista Venäjältä Tarttoon paikanpäälle pyrkineistä, tunnettu suomalais-ugrilaisen kansojen puolustaja ja YK:n alaisen alkuperäiskansojen oikeuksien asiantuntijamekanismin jäsen **Aleksej Tsykarev** Karjalasta ei saanut viisumia Viroon. Tämä oli jatkoa vaikeuksille, jotka alkoivat jo vuonna 2018, kun vuorostaan Suomi antoi Tsykareville kielteisen viisumipäätöksen. Edelleenkin viisumikiellon syistä ei ole tullut julki minkäänlaisia selityksiä. Venäläisissä medioissa on esiintynyt maailmankongressin aikana hyvin kielteisiä kirjoituksia tapahtumasta ja ylipäänsä syytetään edelleen Viroa suomalais-ugrilaisuuden politisoinnista.

Tahdon optimistisesti uskoa, että nyt on saavutettu maailmankongressien ja suomalais-ugrilaisen kansainvälisen korkeantason yhteistyön aallonpohja ja tästä tilanteesta suunta voi olla vain ylöspäin.

ESA-JUSSI SALMINEN

FM, suomalais-ugrilaisen kaunokirjallisuuden suomentaja

SUOMALAIS-UGRILAISTEN KANSOJEN MAAILMANKONGRESSI

Kulttuurimaisema – mieli ja kieli

16.–18.6.2021

Tartto, Viro

Kongressiin osallistui yhteensä 268 virallista delegaattia ja tarkkailijaa. Tartossa oli paikalla 34 delegaattia ja 67 tarkkailijaa, ja etänä osallistui yhteensä 167 henkilöä. Kaikkiaan maailmankongressiin osallistui edustajia 14 suomalais-ugrilaisen kansan parista. Kaikkiaan konsultaatiokomiteaan kuuluu 20 kansaa.

Seuraava maailmankongressi pidetään, palaten normaaliin aikatauluun, kolmen vuoden kuluttua Venäjällä. Konsultaatiokomitea järjestäytyy syksyllä puheenjohtajansa Dmitrij Harakka-Zajtsevin johdolla ja aloittaa työnsä kohti seuraavaa kongressia.

Kongressin avajaiset, päätösistunto ja valokuvakavalkadi ovat katsottavissa kongressin virolaisen pääjärjestäjän Fenno-Ugrian sivulla www.fennougria.ee

HANTI-MANSIAN JA JAMALIN-NENETSIAN KASVILLISUUTTA

osa 1: taiga ja tundra

Suomalaisessa ajatusmaailmassa Siperian salot levittäytyvät valtaisalle alueelle Uralin takana. Suuret joet halkovat maata virraten etelästä pohjoiseen. Havumetsät muodostavat taigametsän, boreaalisen metsävyöhykkeen. Helposti unohtuu, ettei Siperia ole kuitenkaan kovin yhtenäinen alue. Länsi-Siperia on alavaa seutua ja sen rajana idässä on Jeniseijoki, jonka takana ovat maastoltaan korkeammat ja paikoin vuoristoiset Keski- ja Itä-Siperia.

Kuva 1. Länsi-Siperian taigaa.

Suomalais-ugrilaisista Siperian kansoista hantit ja mansit elävät pääosin borealisella metsävyöhykkeellä Länsi-Siperiassa; mansit etelämpänä kuin hantit, joiden asuinalueet ovat levittäytyneet hyvin laajalle ulottuen pohjoisessa arktiselle vyöhykkeelle. Näiden obinugrilaisien kansojen elämäntapa ja kulttuuri ovat aina olleet sidoksissa ympäröivään luontoon ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Hanti-Mansian alue käsittää merkittävän osan Länsi-Siperian eteläpuoliskosta ja Jamalin-Nenetsia sen pohjoispuoliskon. Tämän alueen luonnossa on suomalaisille tuttuja piirteitä. Uralin rinteitä lukuun ottamatta maasto on matalaa alankoa, monin paikoin vain 50 — 80 m korkeaa, harvoin kohoten 100 — 300 m merenpinnan yläpuolelle. Näkyvin piirre ovat tummat boreaaliset havumetsät ja suot, pohjoisessa ja Uralilla on Lapin tuntureiden lakialueita muistuttavaa puutonta kasvillisuutta, tundraa. Kasvistosta löytyy paljon meille tuttuja kasvilajeja, mutta huolellisempi tarkastelu paljastaa silti, että Siperia on toista maata kuin Pohjois-Eurooppa.

Kuva 2. Poropaimentolaisten telttä tundralla.

Kasvillisuutta määrittävistä ympäristötekijöistä tärkein on ilmasto. Länsi-Siperian ilmasto on kuiva ja kylmä, talvi pitkä, purevan kylmä ja melko vähäluminen, kesä lyhyt ja viileä. Hanti-Mansiinkin kaupungissa vuotuinen sadanta on n. 600 mm, sateisin kuukausi on elokuu, jolloin sadanta on keskimäärin lähes 100 mm ja kuivin helmikuu n. 25 mm:n sadannalla. Jamalin-Nenetsian pääkaupungissa Salehardissa, joka sijaitsee Obin suistossa, on kuivempaa, sillä vuotuinen sadanta on n. 400 mm; sateisinta on heinäkuussa, jolloin vettä tulee keskimäärin n. 60 mm, ja kuivinta on helmikuussa vain n. 10 mm:n sadannalla (vrt. Helsinki, sadanta melko tasaista ympäri vuoden ja vuotuinen määrä n. 650 — 700 mm).

Hanti-Mansiassa kesän lämpimin kuukausi on heinäkuu, jolloin keskilämpötila on 16 — 18°C ja kylmin on tammikuu, jolloin pakkasta on -18 — -24°C riippuen siitä, missä osassa aluetta ollaan. Toisaalta joinakin kesäpäivinä voi olla todella kuumaa, kun lämpötila nousee jopa 34 — 37°C:een, ja talvella hyvinkin hyytävää, sillä maksimaalinen mitattu kylmyys on -58°C . Pakkaspäiviä on vuodessa parisen sataa. Jamalin-Nenetsiassa kylmin kuukausi on helmikuu, jolloin lämpötila vaihtelee helposti -20 ja -30°C :n välillä ja keskilämpötila on -24°C . Lämpimintä on heinäkuussa, 9 — 19°C ja keskilämpötila 14°C (vrt. Helsinki heinäkuussa 14 — 22°C, helmikuussa -2 — -7°C). Salehardissa kylmin kuukausi on tammikuu n. -23°C keskilämpötilalla ja keskilämpötila nousee plusasteiden puolelle vain neljänä kuukautena kesä — syyskuun aikana.

Taigametsät

Metsien kasvistoon kuuluu monia havupuita kuten siperiansembra, siperianpihta, siperianmetsäkuusi, siperianlehtikuusi ja meikäläisille tuttu (metsä)mänty. Lehtipuista havujen seassa viihtyvät etenkin hies- ja rauduskoivu, mutta varsinaisia lehtipuumetsiä ei tällä alueella ole. Myös (metsä)haapa, pihlaja, tuomi ja monet pajut kuuluvat puuvartislajistoon.

Hanti-Mansian alueella Uralin ja Ob-joen välisellä alueella hallitseva puulaji metsissä on mänty. Obin itä- ja eteläpuolella metsät ovat monilajisempia, ja puusto koostuu kuusista, sembroista ja pihdoista. Joen pohjoispuolella on suuria suoalueita, joiden välisillä kuivemmillä paikoilla vallitsevat jälleen mäntymetsät. Uralin rinteitä peittävät kuusi, pihta ja sembra, mutta pohjoista kohti siirryttäessä rinteillä alkaa kasvaa enemmän lehtikuusia. Mielenkiintoista on, että Uralin pohjoisosissa Aasian ja Euroopan puoleiset rinteet poikkeavat toisistaan metsäkasvillisuuden suhteen. Euroopan puolella alemmat vuoristometsät koostuvat pääasiassa kuusista ja ylempät tunturikoivuista. Monille hanteille molemminpuoliset rinnemetsät ovat tuttuja, sillä tiettyjen sukujen poropaimenet vaeltavat Siperiasta Uralin yli Euroopan puolelle ja pystyttävät kesäasumuksensa sinne.

Jamalin-Nenetsiassa metsät muuttuvat vaaleammiksi, mikä johtuu männyn ja lehtikuusen valta- asemasta. Varsinaiset lehtikuusimetsät (vaalea taiga) eivät ole kovin tyypillisiä Länsi-Siperialle, vaan ne alkavat hallita maisemia vasta Jenisein itäpuolella. Jäämerta lähestyttäessä metsävyöhyke muuttuu metsätundraksi, jolla kasvaa paikoin harvakseltaan lehtikuusia ja kuusia sekä niiden välissä vaivaiskoivuja, matalia pajuja ja suopursuja.

Metsien kenttäkerroksen kasvillisuudessa on hyvin paljon suomalaisille tuttua lajistoa. Varvuista voi mainita puolukan, mustikan, sianpuolukan, variksenmarjan, juolukan, vanamon ja suopursun. Ruohovartisista ja heinämaisistä kannattaa mainita esim. metsäkorte, riidenlieko, metsäimmarre, hiirenporras, metsätähti, oravanmarja, kultapiisku, pallosara, kevätpiippo ja hietakastikka. Toki joukossa on selvästi itäisiä kasvejakin kuten kolmiokakalia, siperiannauhus ja pohjanpärskäjuuri. Oudommista puuvartisista voi mainita pensaslepän, idänsinikuusaman ja siperiankärhön. Pohjakerroksen sammalissa ja jäkälissä on hyvin samanlainen lajisto kuin Suomessa, esim. seinä-, kerros-, kangaskynsi- ja sulkasammal sekä pilkkunahka-, hirven- ja useat poronjäkävät. Metsät kärsivät täälläkin säännöllisistä kuloista, vaikka palot eivät usein seudun jokien ja kosteikkojen takia leviä niin laajalle kuin idempänä.

Kuva 3. Metsäpalo on aiemmin raivonnut lehtikuusikossa.

Tundra

Ikiroutaa tavataan 60:n (60° N) leveyspiirin pohjoispuolella, mutta vasta metsätundran pohjoisosassa (n. 67° N) se muuttuu yhtenäiseksi. Avoimella tundralla on laajalti puutonta varpu-, sammal- ja jäkälävaltaista kasvillisuutta, joka kukoistaa alueella lyhyen kesäkauden, kun maan ylimmät kerrokset sulavat. Kun maa on jäässä syvemältä, jäävät pintakerrokset hyvin vetisiksi ja monin paikoin tundralle muodostuu kosteikkoja, soita, lampia ja pieniä järviä.

Kuva 4. Tundraa Uralin vuoriston reunalta.

Monet pensastavat pajut, vaivaiskoivu, pensasleppä, suopursu ja juolukka viihtyvät tundran eteläosissa, mutta Jäämerta kohti mentäessä kasvillisuutta on niukemmin ja maisemat alkavat näyttää entistäkin arktisemmilta. Maan pintaa peittävät etenkin heinämäiset kasvit (esim. suovillat, sarat, piipot, vihvilät, pikkunadat, nurmikat, kastikat), sammalet (esim. kalliotierasammal, monet kynsi- ja karhunsammalet) ja jäkälät (esim. torvi-, tina- ja nahkajäkälät). Lyhyen kesän aikana tundraa koristavat myös kauniit ruohovartiset kukat kuten lapinvuokko, idänkeulankärki, kissankello, ruusujuuri, kynsimöt, hanhikit, leinikit, kohokit, lehtirikot, kuusiot ja kastiljat. Paikoin tundra on kivistä, ja tällaisille paikoille syntyy monilajisia jäkäläyhdyskuntia; kivien päällä kasvavia tyypillisiä sukuja ovat vaikkapa kiventierat, kartta-, kehre-, keltuais- ja napajäkälät.

Tundra on poroille ensiarvoisen tärkeä elinympäristö. Suuren osan, n. 30-40 %, porojen ravinnosta etenkin keväällä ja alkukesällä muodostavat pajujen ja koivun lehdet. Myös hantien tiedetään syöneen nuoria pajun versoja hätäravintona ja vitamiinien puutukseen, kun keväällä ruokavarastot alkoivat ehtyä. Talvella erityisesti jäkälät nousevat ravitsemuksessa tärkeään asemaan. Luonnonpalot eivät ole kovin tyypillisiä tundralla, mutta niitä kuitenkin sattuu toisinaan, jolloin paloista hyötyy etenkin vaivaiskoivu.

Uralin pohjoisosissa huipuilla on vuoristotundraa, joka Jamalin niemimaan tyvessä lähes vaihtuu tavalliseksi merenpinnan tason tundraksi. Alkuperäiskansoista hanteja asuu tällä hetkellä tundralla vain vähän, enemmän siellä on samojedikansoihin kuuluvia nenetsejä.

SUKUKANSAPÄIVÄT 2021

HELSINKI

30.9.–5.11.

ma–pe klo 10–18 Julistenäyttely Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus 1980–2020

Unkarin kulttuuri-instituutti, galleria U, Kaisaniemenk. 10
Vapaa pääsy, <https://culture.hu/fi/helsinki>

TIISTAI 5.10.

Sugrifest Helsinki: Meeri Koutaniemen *Matka Marien maalle* -näyttelyn avajaiset. Näyttely 27.9.–29.10. Suomi–Venäjä-seura, Kulttuuritalo Albatross, Kanavaranta 7 F, <https://suomivenajaseura.fi>

TIISTAI 12.10.

klo 19–20 *Brahms avec Bartók*. Réka Szilvayn (viulu) ja Heini Kärkkäisen (piano) kamarikonsertti Bogányi-flyygelillä. Musiikkitalo, Camerata-sali, Mannerheimintie 13 A
Vapaa pääsy. <https://culture.hu/fi/helsinki>

KESKIVIIKKO 13.10.

Sugrifest Helsinki: Lotta Jalava & Ville Eloranta: tietokirja Sana sanasta – Suomen kielen jäljillä. Lauluyhtye Kärhämä: lauluja sanojen alkuperästä Suomi–Venäjä-seura, Kulttuuritalo Albatross, Kanavaranta 7 F <https://suomivenajaseura.fi>

LAUANTAI 16.10.

Unkarilaisen dokumentin online-näytös: *Inkubátor* (2009, ohj. Réka Pigniczky)
Vapaa pääsy (ilmoittautuminen Unkarin kulttuuri-instituuttiin). <https://culture.hu/fi/helsinki>

LAUANTAI 16.10.

Sugrifest Helsinki: markkinat kansanlaulukuoero Hytkyt – suomalaisia ja sukukansojen lauluja. Mari El 100-vuotta dokumenttielokuva ja keskustelu marien nykytilanteesta Suomi–Venäjä-seura, Kulttuuritalo Albatross, Kanavaranta 7 F, <https://suomivenajaseura.fi>

MAANANTAI 18.10.

klo 17.00–20.00 *Kino Fenno-Ugrica. Uusia elokuvia suomalais-ugrilaisesta maailmasta.* Keskustakirjasto Oodi, Kino Regina, Töölönlahdenkatu 4
Vapaa pääsy (ilmoittautuminen M. A. Castrénin seuraan) <https://www.macastren.fi>

PERJANTAI 22.10.

klo 19.00–20.00 *Bogányi – Mies ja piano.* Gergely Bogányin ja Sibelius-Akatemian pianonsoiton opiskelijoiden konsertti Bogányi-flyygelillä. Musiikkitalo, Camerata-sali, Mannerheimintie 13 A
Vapaa pääsy. <https://culture.hu/fi/helsinki>

KESKIVIIKKO 27.10.

Symposiumi Suomen ja Unkarin kirkollisia suhteita. Unkarin kulttuuri-instituutti, Kaisaniemenkatu 10
Vapaa pääsy
<https://culture.hu/fi/helsinki>

Järjestäjät: Illume Oy, M. A. Castrénin seura, Musiikkitalo, Suomi–Venäjä-seura, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Tmi Jesse Viinikangas, Unkarin kulttuuri-instituutti, Unkarin Suurlähetystö

TURKU

LAUANTAI 9.10.

Turun Suomi–Unkari Seuran 70-vuotisjuhla
Kupittaaan paviljonki
<https://suomiunkari.fi/paikallisyhdistykset/suomi-unkari-seuran-turun-osasto/>

Järjestäjä: Turun Suomi–Unkari Seura

LAHTI

Perinteinen ystävyyskaupunki Pécsin päivä syyskuussa
<https://suomiunkari.fi/osastot/lahti/>

Järjestäjä: Lahden Suomi–Unkari Seura

HOLLOLA

Unkarilainen ilta Hollo ja Martta -festivaaleilla. Es. Angyalöldi Vadrózsa Táncgyűttes ja PásztorHóra
<https://www.hollojamartta.fi/>

Järjestäjät: Hollolan Nuorisoseura, Lahden Suomi–Unkari-seura

HYVINKÄÄ

TORSTAI 14.10.

klo 18.00 Elokuvailta ”Budapest Noir” (engl. tekstitys). Kirjailija Vilmos Kondorin 1930-luvun Budapestiin sijoittuvan dekkarisarjan lyhyt esittely. Kinoma, Ahdenkallionkatu 3. Vapaa pääsy (K16)
<https://suomiunkari.fi/osastot/hyvinkaa/>

Järjestäjä: Hyvinkään Suomi–Unkari Seura

MULTIA

KESKIVIIKKO 29.9.

klo 18 alkaen Mitä novellikokoelma *Murskautuneet tähdet* kertoo Udmurtian arkielämästä? Esa-Jussi Salminen, Mirja Satka ja Pirkko-Liisa Rauhala
Multian kirjasto, Pihlajatie 1. Vapaa pääsy.
<https://sukukansojenystavat.fi>

Järjestäjät: Sukukansojen ystävät ry ja Multian kirjasto

TAMPERE

2.10.–20.10.

klo 11–15 Unkarilainen grafiikkanäyttely Martti Lutherista
Kalevan kirkko, Liisanpuisto 1
Vapaa pääsy. <https://culture.hu/fi/helsinki>

LAUANTAI 16.10.

klo 11–18 Sugrifest: markkinat, luentoja, musiikkia, näyttelyitä
Kulttuuritalo Laikku, Keskustori 4
<https://suomivenajaseura.fi>

LAUANTAI 16.10.

Aavat vedet. László Sülen (piano) ja Senni Eskelisen (elektroakustinen kantele) jazzkonsertti.
Kulttuuritalo Laikku, Keskustori 4
Vapaa pääsy. <https://culture.hu/fi/helsinki>

KESKIVIIKKO 20.10.

Tampereen Suomi–Unkari Seuran 70-vuotisjuhla
Kulttuuritalo Laikku, Keskustori 4
<https://suomiunkari.fi/osastot/tampere/>

20.10.–31.10.

Taidenäyttely: unkarilaisen Lajos Kassákin (1887–1967) grafiikkaa ja runoutta.

Kulttuuritalo Laikku, Keskustori 4

Vapaa pääsy. <https://culture.hu/fi/helsinki>

Järjestäjät: Kalevan kirkko, Suomi–Venäjä-seura, Tampereen kaupunki, Tampereen Suomi-Unkari Seura, Unkarin kulttuuri-instituutti

SIILINJÄRVI

TORSTAI 14.10.

klo 18.00 Unkarilainen ateria

Ravintola Fonte, Kuiluntie 2. Ateriamaksu

<https://suomiunkari.fi/yhdistys/paikallisosastot/>

Järjestäjä: Siilinjärven Suomi–Unkari Seura

KUOPIO

LAUANTAI 23.10.

klo 15.00 Kuopion Suomi–Unkari Seuran 60-vuotisjuhla.

Unkarilaisia kansanlauluja ja pianomusiikkia.

Kuopion muotoiluakatemian sali, Piispankatu 8

Ruoka- ja viinitarjoilu 35 €

Ilmoittautuminen 24.9. mennessä (enintään 50 henk.)

<https://suomiunkari.fi/yhdistys/paikallisosastot/>

Järjestäjät: Kuopion Suomi–Unkari Seura ja Ravintola Pitokammari

NURMO

LAUANTAI 23.10.

Päivällä unkarilaisen ruuan kokkausta (enintään 10 henk.).

Illalla Etelä- ja Keski-Pohjanmaan Suomi–UnkarI Seuran 40-vuotisjuhla (enintään 50 henk.)

Nurmon entinen pappila

<https://suomiunkari.fi/yhdistys/paikallisosastot/>

Järjestäjät: Etelä- ja Keski-Pohjanmaan Suomi–Unkari Seura

JOENSUU

Syksyllä 2021

Joensuun Suomi–Unkari Seuran 40-vuotisjuhla

<https://suomiunkari.fi/yhdistys/paikallisosastot/>

Järjestäjä: Joensuun Suomi–Unkari Seura

KAJAANI

LAUANTAI 9.10.

klo 19.00 Unkarilaisen musiikin konsertti, esiintyy Minna Tuhkala.

Kaukametsä, Koutasali, Koskikatu 2

Pääsymaksu noin 25 €

<https://suomiunkari.fi/osastot/kajaani/>

PERJANTAI 12.11.

klo 17.30–21.00 Unkarilainen illallinen

Kaukametsän opisto, kotitalousluokka, Koskikatu 2

Kurssimaksu 25 €

Ilmoittautuminen Kaukametsän opistoon (osallistujia enintään 14 henk.)

<https://suomiunkari.fi/osastot/kajaani/>

Järjestäjät: Kajaanin Suomi–Unkari Seura, Kaukametsän opisto ja Minna Tuhkala

OULU

MAANANTAI 11.10.

klo 18.00 Runoilta. Suomalais-ugrilaisten kansojen runoutta sekä suomeksi että alkukielellä.

Oulun pääkirjasto, Laituri-tapahtumasali, Kaarlenväylä 3

<https://www.oulunsuomiunkariseura.fi>

12.–15.10.

klo 18.00 Satutunteja.

Oulun pääkirjasto, Laituri-tapahtumasali, Kaarlenväylä 3

<https://www.oulunsuomiunkariseura.fi>

LAUANTAI 16.10.

Sugrifest: satutunteja, kirjailijaesittelyjä, seurojen esittelypisteitä

Oulun pääkirjasto, Laituri-tapahtumasali, Kaarlenväylä 3

<https://www.oulunsuomiunkariseura.fi>

Järjestäjät: Oulun Kalevalaiset, Oulun kaupunginkirjasto, Oulun seudun udmurtit, Oulun Suomi–Unkari Seura, Oulun Tuglas-seura, Oulun ympäristön Kalevalaiset Naiset, Pohjois-Viena-seura, Suomi–Venäjä Seura ja sen Oulun osasto

KEMI

SUNNUNTAI 10.10.

Kemin Suomi–Unkari Seuran 70-vuotisjuhla

<https://suomiunkari.fi/yhdistys/paikallisosastot/>

Järjestäjä: Kemin Suomi–Unkari Seura

TORNIO

LAUANTAI 13.11.

klo 13.00 Sukukansapäivä ja Tornion Suomi–Unkari Seuran 40-vuotisjuhla

Peräpohjolan opiston Joentalo, Kivirannantie 13–15

Maksullinen ruokailu

<https://suomiunkari.fi/paikallisyhdistykset/suomi-unkari-seuran-tornion-osasto/>

Järjestäjä: Tornion Suomi–Unkari Seura

Seuran sähköisiltä tiedotuskanavilta saat tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja uutisista suomalais-ugrilaisessa maailmassa:

* **Klikkaa itsesi sivuille, tykkää ja tule ystäväksemme:** Facebook: M. A. Castrénin seura MAC

* **Liity seuran sähköpostitiedotuslistalle** – lähetä sähköpostiosoitteesi

marja.lappalainen[a]castren.inet.fi

Voit halutessasi saada jäsentiedotteesi sähköisesti lähettämällä viestin osoitteeseen

marja.lappalainen[a]castren.inet.fi

*****

M. A. Castrénin seura

Toiminnanjohtaja Marja Lappalainen
puh. +358 (0)50 54 36 888
marja.lappalainen[a]castren.inet.fi

Osoite:
Mariankatu 7 A 5
00170 Helsinki

<http://www.macastren.fi>
FB: M. A. Castrénin seura MAC

<http://www.ugri.net>

M. A. Castrénin seura on perustettu Helsingissä vuonna 1990. Se pyrkii ylläpitämään ja kehittämään yhteyksiä Venäjällä asuviin uralilaisia kieliä puhuviin kansoihin. Seuran jäseneksi voi liittyä ilmoittamalla yhteystietonsa toimistoon puhelimitse, sähköpostitse tai postitse. Jäsenmaksut ovat vuosijäseniltä 20 €, opiskelijajäseniltä 10 €, ainais- ja yhteisöjäseniltä 200 € ja ainaisyhteisöjäseniltä 1000 €.

Hallituksen jäseniä ovat MuT Maari Kallberg (pj.), amanuenssi Anna-Mari Immonen (Museovirasto), äidinkielenopettaja Minna Inovaara, kirjailija Riina Katajavuori, opiskelija Tomi Koivunen (Turun yliopisto), arkeologian professori Mika Lavento (Helsingin yliopisto), toimittaja Kirsikka Moring, FT Merja Salo (vpj., Helsingin yliopisto) ja tietoasiantuntija Emilia Tuohimetsä (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura).